

CHARAKTERYSTYKA BIOMETRYCZNA KONI CZYTEJ KRWI ARABSKIEJ

Erazm Brzeski, Maria Kulisa

Instytut Hodowli i Technologii Produkcji Zwierzęcej, AR Kraków

WSTĘP

Przy ocenie koni oko doświadczonego hodowcy odgrywa zawsze dominującą rolę, a pomiary uzupełniają ocenę „na oko” [7]. W polskiej literaturze fachowej znajdujemy wiele opracowań, charakteryzujących krajowe rasy i typy koni pod względem biometrycznym [2-6, 8, 9, 12]. Skorkowski w roku 1923 zmierzył 50 ogierów i 50 klaczy czystej krwi arabskiej [10]. Ten sam badacz ustalił ponownie pomiary polskich koni arabskich w roku 1952 [11]. Celem niniejszego przyczynku było zanotowanie zmian biometrycznych, zachodzących w populacji koni czystej krwi w okresie ostatniego 25-lecia (1952-1977). Marginesowo zajęto się także maścią koni.

MATERIAŁ I METODA

Jesienią 1977 r. zmierzono 184 klacze stadne i 28 ogierów czołowych w Stadninach Koni Janów Podlaski, Kurozwęki i Michałów. Przyjęto technikę pomiarów podaną przez W. Pruskiego [7]. Zmierzono tylko te konie, które ukończyły 4 rok życia. Istotność różnic między klaczami poszczególnych stadnin ustalono testem F. W związku z małą ilością ogierów nie wprowadzono podziału na stadniny (Janów Podlaski — 17, Kurozwęki — 3, Michałów — 8).

OMÓWIENIE WYNIKÓW

W analizowanym okresie wzrost klaczy zmniejszył się (tab. 1); najwyższe były reproduktory mierzone w 1952 roku, najniższe — w roku 1977. Skróceniu uległa także długość skośna naszych koni czystej krwi

arabskiej. Zanotowano również zmniejszenie głębokości klatki piersiowej i obwód nadpęcia. Statystycznie stwierdzono wysoce istotne różnice między stadninami w zakresie długości skośnej koni i szerokości zadu (tab. 2), różnice statystycznie istotne zaobserwowano także w długości zadu. Zestawienie indeksów podano w tabeli 3. Podobnie jak w roku 1923, w 1977 r. 63% było koni maści gniadej, podczas gdy w roku 1952 liczba ta była znacznie mniejsza (tab. 4). Systematycznie malała liczba kasztanów.

Tabela 1

Zestawienie wymiarów 1923-1977

Wymiar	Klacz									
	1923 [10]		1952 [11]				1977			
	$\bar{x}$	$\bar{x}$	mn	mx	$\bar{x}$	mn	mx	m	s	v
Wysokość w kłębie	148,0 (141- -153,5)	147,8	141	154	146,01	137	156	0,27	3,66	2,51
Wysokość zadu		147,8	141	154	147,07	140	153	0,58	7,85	5,34
Długość skośna	146,0	149,7	141	160	148,66	138	158	0,28	3,73	0,03
Głębokość klatki piersiowej		68,0	64	74	64,18	59	71	0,26	3,53	0,06
Szerokość piersi z przodu					36,14	30	40	0,14	1,90	0,05
Szerokość piersi za łopatkami	39,5	39,1	36	45						
Obwód kl. pierś.	169,9	180,8	169	191	179,44	169	196	0,38	5,12	0,03
Szerokość zadu	47,9	48,8	44	53	47,88	39	52	0,15	2,08	0,04
Długość zadu		46,1	40	50	47,74	36	51	0,14	1,88	0,04
Obwód nadpęcia	17,9	18,4	17	20	18,33	17	20	0,05	0,72	0,04
Ogiery										
Wysokość w kłębie	150 (141- (-158)	151,0	147	156	148,71	141	151	0,47	2,51	0,32
Wysokość zadu		150,8	145	159	148,36	140	154	0,56	2,90	0,37
Długość skośna	148,7	152,0	142	160	148,29	142	155	0,65	3,45	0,44
Głębokość klatki piersiowej		68,6	64	73	64,25	60	68	0,40	2,11	0,62
Szerokość piersi z przodu					37,29	33	41	0,41	2,17	5,83
Szerokość piersi za łopatkami	41,3	41,9	38	46						
Obwód kl. pierś.	171,4	180,4	174	191	176,86	168	185	0,90	4,78	2,70
Szerokość zadu	46,7	49,4	47	52	46,54	41	50	0,34	1,79	3,39
Długość zadu		47,7	46	51	47,43	44	51	0,22	1,23	2,59
Obwód nadpęcia	18,9	19,4	18,5	20	18,71	18	20	0,12	0,63	1,33

Tabela 2

Zestawienie wymiarów klaczy z podziałem na stadniny

Wymiar	Janów Podlaski n-77			Kurozwęki n-37			Michałów n-70		
	$\bar{x}$	mn.	mx.	$\bar{x}$	mn.	mx.	$\bar{x}$	mn.	mx.
Wysokość w kłębie	146,75	140	156	145,32	137	149	145,51	140	150
Wysokość zadu	147,53	140	153	145,79	140	152	147,14	141	153
Długość skośna**	148,06	138	155	149,16	143	158	149,06	141	156
Głębokość kl. pierś.	65,66	62	69	64,93	60	71	62,16	59	67
Szerokość piersi z przodu	36,19	32	40	35,88	33	39	36,23	30	40
Obwód kl. piersiowej	179,75	171	194	179,28	170	190	179,19	169	196
Szerokość zadu**	48,06	39	52	46,36	41	51	48,49	45	52
Długość z ładu*	47,64	36	51	47,19	44	50	48,14	46	51
Obwód nadpęcia	18,25	17	19,5	18,36	17,5	20	18,41	17	19

* Różnice statystycznie istotne.

** Różnice statystycznie wysoce istotne.

Tabela 3

Zestawienie indeksów

Indeks	Janów Podlaski n-77	Kurozwęki n-37	Michałów n-70	Razem	
				klacze n-184	ogierey n-28
Długości tułowia	100,91	102,69	102,46	101,86	99,73
Przebudowania	100,54	100,88	101,09	100,82	99,76
Głębokości	44,75	44,66	42,78	43,98	43,02
Obwodu kl. pierś.	122,36	123,33	123,02	122,81	118,92
Kościstości	12,44	12,63	12,47	12,49	12,59
Eurysomii	121,45	119,91	120,36	120,73	119,29
Wskaźnik Barona	220,38	221,26	221,13	220,84	210,42

Tabela 4

Maść koni czystej krwi arabskiej

Rok	Siwa		Gniada		Kara		Kasztanowata	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1923 [10]	63	63	22	22	—	—	15	15
1952 [11]	37	39,8	43	46,2	1	1,1	12	12,9
1977	134	63,2	67	31,6	2	0,9	4	4,2

WNIOSKI

1. Zaobserwowano zmniejszenie wymiarów koni arabskich w okresie ubiegłego 25-lecia.

2. Stwierdzono statystycznie wysoce istotne różnice w obrębie dwóch pomiarów, a istotne w obrębie jednego — między danymi zebranymi z poszczególnych stadnin.

LITERATURA

1. Antoniewicz B. i in.: Koń lubelsko-kielecki, Kraków 1959.
2. Biernacki S. i in.: Koń poznański, Kraków 1961.
3. Budzyński M., Sasimowski E., Seweryn A.: Koń Polski, nr 3, 5, 1976.
4. Chachuła J.: Koń sztumski, PWRiL, Warszawa 1972.
5. Detkens S.: Koń śląski, Kraków 1961. — —
6. Prawocheński R. i in.: Koń mazurski, Kraków 1959.
7. Pruski W.: Hodowla koni, PWRiL, Warszawa 1970.
8. Sasimowski E., Budzyński M.: Roczn. Nauk rol. t. 85-B-4, 1965.
9. Sasimowski E., Budzyński M.: Roczn. Nauk rol. t. 86-B-1, 1965.
10. Skorkowski E.: Koń arabski i jego hodowla w Polsce, Biuletyn PAU, Kraków 1926.
11. Skorkowski E.: Roczn. Nauk rol. t. 89-D, 1960.
12. Wadowski S.: Koń lidzbarski i jego grupy krwi, Olsztyn 1964.

Э. Бжески, М. Кулиса

БИОМЕТРИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА АРАБСКИХ ЧИСТОКРОВНЫХ ЛОШАДЕЙ

Резюме

В оценке лошадей глаз опытного коневода играет всегда важнейшую роль, а измерения пополняют глазную оценку.

В польской профессиональной литературе имеется много трудов, характеризующих отечественные породы и типы лошадей в биометрическом отношении.

Скурковски в 1923 г. провел измерения 50 жеребцов и 50 кобыл арабской чистокровной породы. Он же провел вторичные измерения выведенных в Польшу арабских лошадей в 1952 г.

Целью настоящего сообщения является представление биометрических изменений, происшедших в популяции арабских чистокровных лошадей в период последнего 25-летия (1952-1977 гг.).

Установлено уменьшение размеров арабских лошадей за последние 25 лет, а также наличие высокосущественных различий в пределах двух измерений и существенные различия в пределах одного измерения между данными, полученными для отдельных конзаводов.

E. Brzeski, M. Kulisa

BIOMETRIC CHARACTERISTICS OF ARAB
THOROUGHBRED HORSES

S u m m a r y

It is the eye of an experiment breeder, which plays always a predominating role, the measurements being a supplementation of the estimation by sight.

In the Polish professional literature there are many works characterizing inland breeds and types of horses under the biometric point of view.

Skorkowski measured in 1923 50 Arb thoroughbred stallions and the same number of mares. Repeated measurements were carried out by him in 1952.

The aim of the present communication was to present biometric changes in the population of Arab thoroughbred horses occurred in the period of the last 25 years (1952-1977).

A diminishing of measures of Arab horses in the course of the last 25 years was observed. Statistically highly significant differences in two measurements and significant ones in one measurement between the data collected in particular studs have been found.